

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

14 Aralık 2015'te Cizre'de Şırnak Valiliği tarafından verilen hukuk dışı sokağa çıkma kararı, kesintisiz ve tam zamanlı olarak 79 gün sürmüştür. Bu süre zarfında ablukaya alınan kent sakinleri tarihte eşi benzerine az rastlanır bir uygulama ile karşı karşıya kalmış/bırakılmıştır. Ağır silahlarla bombardıman altına alınan Cizre'de, aralarında yaralıların olduğu 177 sivil yurttaş, sığındıkları bodrumlarda yakılarak katledilmiştir. "Vahşet bodrumları" olarak adlandırılan bu bodrumlardan çıkarılan 177 kişiden 41'i çocuk, 22'si kadındır. 79'unun ise kimlikleri tespit edilememiştir.

14 Aralık 2015-2 Mart 2016 tarih aralığında Şırnak'ta abluka ve saldırılar sonucunda yüzlerce sivil yaşamını yitirmiştir.

Bu nedenle, Cizre başta olmak üzere Silopi, İdil ve Şırnak Merkez'de yaşanan hak ihlallerinin tespiti, tüm bilgi/belgelerin toplanması, tanıkların dinlenmesi; ölüme, yaralanmaya sebebiyet veren faillerin, ihmali-sorumluluğu bulunan siyasilerin ve kamu görevlilerinin açığa çıkarılarak yargılanmalarının önünün açılması amacıyla, Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz 14.12.2023.

Ayşegül DOĞAN
Şırnak Milletvekili

Mehmet Zeki İRMEZ
Şırnak Milletvekili

Nevroz UYSAL ASLAN
Şırnak Milletvekili

GEREKÇENİN ÖZETİ

Şırnak Valiliğinin hukuk dışı sokağa çıkma yasağı ilanından bir gün önce yani 13 Aralık 2015 tarihinde, Şırnak'ın Cizre ve Silopi ilçelerinde görev yapan öğretmenlere, sokağa çıkma yasağı ilan edileceği "resmi olmayan bir şekilde" bildirilmiştir. SMS yoluyla gönderilen mesajda öğretmenlere "hizmet içi eğitime" alındıkları iletilmiş ve ilçeyi terk etmeleri istenmiştir. Akabinde sokağa çıkma yasağı boyunca birçok okul askeri karargâh ve karakol olarak kullanılmıştır. Okulların içinde fotoğraf çektiren asker ve polislerin tahtalara "Eğitim sırası bizde" gibi ifadeler yazdıkları ve çeşitli sosyal medya hesaplarında paylaştıkları görülmüş, konu basında da geniş yer bulmuştur.

Şırnak'ın Cizre ilçesinde sokağa çıkma yasağı ilanlarının sonuncusu olarak kabul edilen (5 kez) 14 Aralık 2015 tarihli yasak, 79 gün sürmüştür ve 2 Mart 2016 tarihinde kısmi olarak kaldırılmıştır. Yasağın kalkmasından sonra bölgeye girebilen sivil toplum kuruluşları, insan hakları dernekleri ve baroların yaptığı incelemeler sonucunda yıkımın ve katliamın 4 mahallede yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Cizre'de yaşamını yitirenlerin sayısı; cenazelerin bir kısmının tespit edilememesi, cenazelerin farklı illerde ve kimlik tespitleri yapılmadan defnedilmeleri nedeniyle tam olarak belirlenememiştir. Tespit edilebildiği kadarıyla abluka döneminde yaşamını yitiren kişi sayısı 292'dir. "Vahşet bodrumlarında" çıkarılan cenaze sayısı 177'dir. 177 kişiden 41'i çocuk, 22'si kadındır. 79'unun kimlikleri tespit edilemediği gibi 14 kişinin cenazesine ise ulaşamamıştır. 150'den fazla cenazenin de yakılmış olduğu İnsan Hakları Derneği ve diğer sivil toplum kuruluşları tarafından tespit edilmiştir.

Sokağa çıkma yasağı ilan edilen yerlerden biri olan Silopi'de ise yasak, 19 Ocak 2016 tarihine kadar kesintisiz sürmüştür. Bu tarihten sonra yasak 18:00-05:00 saatleri arasında geçerli olmak üzere kısmen kaldırılmıştır. Sokağa çıkma yasakları boyunca Silopi'de 29 yurttaş katledilmiştir. Bu süreçte, halkın temel yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayamadığı, çatışmalar nedeniyle yaralanan yurttaşların tedaviye erişemedikleri için yaşamlarını yitirdikleri, yaşamını yitiren yurttaşların cansız bedenlerinin ise günlerce sokakta bekletildiği tespit edilmiştir.

Şırnak ve ilçelerinde yaşanan ağır insan hakları ihlalleri ve katliamlarının, bir insanlık suçu olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle ablukalarda yaşanan hak ihlalleri ve ölümlerin aydınlatılması, faillerin, ihmali-sorumluluğu bulunan siyasilerin ve kamu görevlilerinin açığa çıkarılarak yargılanmalarının önünün açılması elzemdir. Bu demokratikleşmenin ve toplumsal barışın sağlanmasının da bir gereğidir.

GEREKÇE

Cizre'de yasağın kalkmasından sonra bölgeye girebilen sivil toplum kuruluşları, insan hakları dernekleri ve baroların yaptığı incelemeler, hazırladıkları raporlar ve basından elde ettiğimiz bilgilere göre; özellikle Cizre ilçesinin Cudi Mahallesi'ndeki yapıların çeşitli ağır silahlar ve tank atışlarıyla ağır hasar aldığı ve Cizre ilçe merkezinin hakim tepelerine (her biri ayrı bir mahalleye hakim olan Aşk, Şahin, Caferi Sadık ve Hastane tepeleri) konuşlandırılmış tanklardan yapılan atışlar sonrasında yerleşim yerleri kullanılamaz hale gelmiştir.

1200 yapının ağır hasarlı olduğu yaklaşık 10,000 yapının da zarar gördüğü belirtilen Cizre'de, halkın göç etmesi için özellikle su depolarının, enerji nakil hatlarının hedef alındığı; abluka sürecinde halkın su ve gıda gibi temel ihtiyaçlarının engellendiği, çatışmaların yaşandığı mahallelerde cinsiyetçi, ırkçı yazılmalara sıkça rastlandığı tespit edilmiştir.

Abluka kalktıktan sonra yerinde inceleme ve gözlem yapmak için bölgeye giden sivil toplum kurum-kuruluşlarının ve ekiplerin hasar tespit çalışması yapması ve durumu raporlaması da çoğu kez engellenmiştir.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi' ne göre, 2015 yılında Şırnak'ın Cizre ilçe nüfusu 131.816 iken 14 Aralık'ta başlayan 79 gün süren abluka ve sokağa çıkma yasağı sonrasında ilçe nüfusu 20,000'e kadar düşmüştür. Yani yaşanan yıkım sonrasında yaklaşık 110,000 kişi yerinden edilmiştir.

30 Mayıs 2016 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından Cizre İlçesi, Kuştepe, Cudi, Sur, Dağ Kapı, Kale Şah, Alibey, Yafes ve Nur mahallelerine ilişkin riskli alan kararı alınmıştır. Alınan karar ile bu mahallelerde yıkımlar gerçekleştirilmiştir.

Silopi ilçesinde de bu süreçte ağır insan hakları ihlalleri yaşanmıştır. Sokağa çıkma yasakları boyunca Silopi'de 29 yurttaş katledilmiştir. Aralarında 57 yaşındaki Taybet İNAN'ın cenazesinin de bulunduğu insanların cansız bedenleri günlerce sokakta bekletilmiştir. 17 yaşındaki Reşit Eren, 16 yaşındaki Axın Kanat, 11 yaşındaki M. Mete Kutluk'un da aralarında bulunduğu birçok çocuk güvenlik güçlerinin kullandığı ağır silahlar neticesinde hayatını kaybetmiştir.

Binlerce insanın göç ettiği Silopi'de de abluhanın akabinde yıkım çalışmaları başlatılmış, deliller karartılmaya çalışılmıştır. Ancak yıkım kararı, yıkım çalışmalarından sonra 16 Şubat 2016 Bakanlar Kurulu'nda alınmıştır. Bu kararda; Barbaros, Başak Cudi, Karşıyaka, Şehit Harun Boy, Nuh, Yenişehir ve Yeşiltepe mahalleleri riskli alan ilan edilmiştir. Daha sonra ise

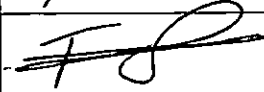
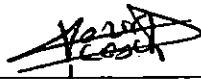
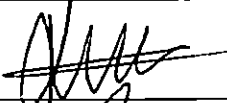
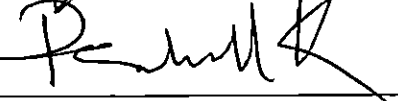
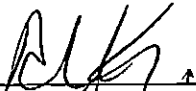
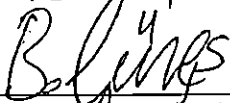
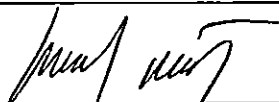
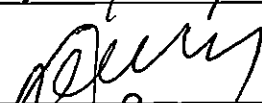
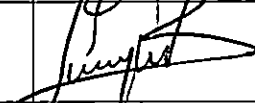
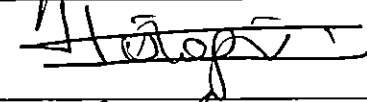
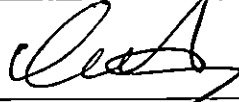
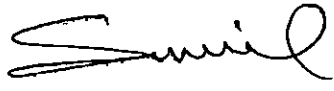
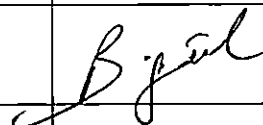
21 Mart 2016 tarihinde alınan acele kamulaştırma kararıyla Silopi ilçesinin neredeyse tamamı boşaltılmak istenmiştir.

İdil'de ise 14 Aralık 2015 tarihinde ilan edilen sokağa çıkma yasağı 43 gün sonra kısmi olarak kaldırılmıştır. Abluka süreci boyunca tespit edilebildiği kadarıyla 7'si çocuk, 2'si kadın olmak üzere 24 sivil yaşamını yitirmiştir. İdil'de bazı mahallelerin neredeyse tamamı yıkılmıştır. Verilere göre, İdil nüfusunun %80'ni zorla yerinden edilmiştir.

Son olarak, Şırnak merkezde 14 Mart 2016 tarihinde başlayan sokağa çıkma yasağı 8 ay sonra, 14 Kasım 2016 tarihinde kısmi olarak kaldırılmıştır. Askeri operasyonların 3 Haziran 2016 yılında sonlandırıldığı ifade edilmiş ancak sokağa çıkma yasağı, kısmi de olsa 10 Nisan 2017 tarihine kadar sürmüştür. Toplamda 391 günlük sokağa çıkma yasağı uygulaması tespit edilmiştir. Bu süre zarfında 64 bin kişi zorla yerinden edilmiş, yaşamını yitiren kişi sayısı ise tam olarak tespit edilememiştir. Operasyonların ardından başlatılan "arama-tarama" adı altında yürütülen faaliyetlerin çok büyük tahribat yarattığı, kentin 7 mahallesinin (Aydınevler, İsmetpaşa, Cumhuriyet, Gazipaşa, Bahçelievler, Vakıfkent ve Yeşilyurt mahalleleri) neredeyse tamamı ortadan kaldırılmıştır. Alanda hiçbir tespit yapılmadan dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın talebiyle Bakanlar Kurulu tarafından 01.08.2016 tarihinde kentin 5 mahallesine (Cumhuriyet, Gazipaşa, Vakıfkent, İsmetpaşa ve Yeşilyurt mahalleleri) ilişkin "riskli alan" kararı alınmıştır. Ancak bu karar, yıkımdan sonra alındığı gibi "riskli alan" ilan edilen alanların dışında da yıkımlar gerçekleştirilmiştir.

Şırnak ve ilçeleri; tarihte eşi benzeri zor görülen bir yıkım, ölüm, göç ve vahşet yaşamıştır. Sokağa çıkma yasakları boyunca yaşanan katliamlar araştırılmadan, gerçek ile yüzleşilip adalet sağlanmadan demokratik gelecek ve toplumsal barış da mümkün olmayacaktır.

Bu bağlamda; ölüme ve yaralanmaya sebebiyet veren faillerin, ihmali-sorumluluğu bulunan siyasilerin ve kamu görevlilerinin açığa çıkarılarak yargılanmalarının önünün açılması, benzer katliam ve hak ihlallerinin bir daha yaşanmaması için önleyici mekanizmaların geliştirilmesi açısından bir zorunluluktur.

1	SEZAİ TEMELLİ	MUŞ	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
5	KEZİBAN KONUKÇU KOK	İSTANBUL	
6	NEJLA DEMİR	AZİZİ	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	